

Covid-19 Pandemisinde “Topluma Hizmet Uygulamaları” Dersinden Yansıyanlar *

*Reflections from the "Community Service Practices" Course in the Covid-19
Pandemic*

ÖZET

Bu araştırma, Topluma Hizmet Uygulamaları dersi kapsamında okul öncesi öğretmen adaylarının, Covid-19 pandemisi sürecinde evde ailelerin çocuklarıyla birlikte oynayabilecekleri kolay ulaşılabilir ve ekonomik materyallerin kullanıldığı hareketli oyunları planlaması ve oyunları hedef kitleye sosyal medya ile ulaştırması sürecine dair deneyimlerinin incelenmesi amacıyla yürütülmüştür. Araştırma, nitel bir olgu bilim çalışması şeklinde planlanmıştır. Araştırmanın katılımcıları Türkiye'nin Ege bölgesinde yer alan bir devlet üniversitesinin, Okul Öncesi Eğitimi lisans programında eğitim almakta olan 29 öğretmen adayından oluşmaktadır. Veriler “Topluma Hizmet Uygulamaları Dersi Değerlendirme Formu” aracılığıyla toplanmıştır. Betimsel analizden ortaya çıkan bulgular; dikkat edilen ve güçlük çekilen noktalar ile bireysel ve mesleki açıdan öğrendiklerim temaları altında kodlanmıştır. Temalar incelendiğinde etkinliklerin çocukların yaş ve gelişim özelliklerine uygun olmasına dikkat edildiği, uzaktan eğitim ile birlikte iş birliği içinde çalışma ve iletişim kurmada adayların güçlük yaşadığı, bireysel açıdan pandemide çocuklar ve ebeveynlerine katkı sunabilmenin kendilerini iyi hissettirdiği belirlenmiştir. Mesleki açıdan öğrendiklerim teması altında ise, Covid-19 gibi salgın hastalıklara bağlı oluşabilecek pandemi koşulları veya doğal afetlerin doğurduğu sonuçlardan kaynaklı eğitim öğretime ara verilmesi gibi durumlarda ebeveynleri çocuklarıyla evde nitelikli zaman geçirme konusunda yönlendirebilme becerisi edindiklerini belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Öğretmen Adayı, Topluma Hizmet Uygulamaları Dersi, Covid-19 Pandemisi

ABSTRACT

This research was carried out to investigate the experiences of preschool teacher candidates within the scope of the Community Service Practices course regarding the planning of active plays using easily accessible and economical materials that parents can play with their children at home during the Covid-19 pandemic, and the process of posting the plays to the target audience via social media. The research was planned as a qualitative phenomenology study. The participants of the research which was determined by easily accessible case sampling consisted of 29 preschool teacher candidates attending in the undergraduate program of Preschool Education of a state university located in the Aegean region of Turkey. Data were collected through “Community Service Practices Course Evaluation Form”. The findings that emerged from the descriptive analysis were coded under the themes of points of attention, difficulties, what I learned personally and professionally. When the themes were examined, it was determined that the activities were suitable for the age and developmental characteristics of the children, that the candidates had difficulties in working and communicating in cooperation with distance education, and being able to contribute to the children and their parents individually in the pandemic made them feel good. Under the theme of what I learned professionally, they stated that they gained the ability to guide parents to spend quality time at home with their children in cases such as pandemic conditions that may occur due to epidemic diseases such as Covid-19 or interruption of education due to the consequences of natural disasters.

Keywords: Early Childhood Education Teacher Candidates, Community Service Practices Course, Covid-19 Pandemic

GİRİŞ

Nitelikli öğretmen yetiştirilmesi, öncelikle öğretmenlere kazandırılması gereken özel ve genel alan yeterliklerinin bilinmesi ve daha sonra da bu yeterliklerin hem hizmet öncesi hem de hizmet içi eğitim aracılığıyla öğretmen adayları ve öğretmenlere kazandırılması ile mümkündür (MEB, 2006). Bu doğrultuda hizmet öncesi süreçte eğitim fakültelerinde öğretmen yetiştirme lisans programlarıyla öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin kazanımlar elde etmesi hedeflenmektedir (YÖK, 2018a). Bu süreçte öğretmen adayları öğrenim gördükleri öğretmenlik programlarına özgü öğretim programlarını takip etmektedirler. Bu kapsamda da hem meslek bilgisi ve genel kültür derslerini hem de alan eğitimi derslerini almaktadırlar. Öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri öğretmenlik

Gözde İnal¹
Duriye Esra Angın²

How to Cite This Article

İnal, G. & Angın, D. E. (2023).
“Covid-19 Pandemisinde “Topluma
Hizmet Uygulamaları” Dersinden
Yansıyanlar”, International
Academic Social Resources Journal,
(e-ISSN: 2636-7637), Vol:8,
Issue:45; pp:1943-1950. DOI:
[http://dx.doi.org/10.29228/ASRJOUR
NAL.67338](http://dx.doi.org/10.29228/ASRJOURNAL.67338)

Arrival: 26 October 2022
Published: 31 January 2023

Academic Social Resources Journal
is licensed under a Creative
Commons Attribution-
NonCommercial 4.0 International
License.

* Bu çalışma, 11-15 Mayıs 2022 tarihleri arasında Çeşme’de düzenlenen XIII. Uluslararası Eğitim Yönetimi forumunda (EYFOR-XIII) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

¹ Doç. Dr., Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi ABD, Aydın, Türkiye

² Doç. Dr., Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi ABD, Aydın, Türkiye

programını farklı olsa da her programda meslek bilgisi ve genel kültür dersleri kapsamında alınan derslerden bazıları ortaktır. Bu derslerden biri de programlarda Genel Kültür dersleri kapsamında yer verilen “Topluma Hizmet Uygulamaları (THU)” dersidir. Temel felsefesi eğitim kurumları dışında diğer kurum ve kuruluşlar aracılığıyla öğretmen adaylarını girişimcilğe yönlendirmek (Coşkun, 2011), öğrenmelerini zenginleştirmek, öğretimi geliştirmek ve toplulukları canlandırmak (Moser, 2005) olarak ifade edilebilecek olan bu dersin içeriği YÖK (2018a) öğretmen yetiştirme lisans programlarında aşağıdaki gibi tanımlanmıştır;

Toplum, topluma hizmet ve sosyal sorumluluk kavramları; toplumsal ve kültürel değerler yönünden sosyal sorumluluk projelerinde gönüllü olarak yer alma; konferans, kongre ve panel gibi bilimsel etkinliklere katılma; çeşitli kurum ve kuruluşların sosyal sorumluluk projelerine katılma; güncel toplumsal sorunları belirleme; belirlenen sorunların çözümüne yönelik projeler hazırlama ve projelerinin sonuçlarını değerlendirme (YÖK, 2018b).

Tanımdan da anlaşılacağı üzere; topluma hizmet uygulamaları dersi yapılandırılmış fırsatlarla birlikte insan ve toplum gereksinimlerine hitap eden faaliyetlerde bulunan deneyimsel bir eğitim biçimidir (Dumas, 2002). Beldağ ve diğerleri (2015) tarafından bu durum, geleneksel sınıf ortamındaki soyut ve kuramsal materyalin adaylar tarafından sınıf dışına çıkarılmasının denenmesi ve gerçek dünyada dillendirmeler ile söz konusu materyalin farklı bir anlam kazanması olarak yorumlanmaktadır. Bununla birlikte topluma hizmet uygulamaları; toplumsal ihtiyaçlar ile gençlerin gelişim ve öğrenme gereksinimlerine yanıt veren bir süreç olarak da ifade edilmektedir (Alliance for Service Learning in Education Reform, 1993).

Toplumla ilgili bir sorunun belirlenerek çözülmesine odaklanılan bu süreçte; hazırlanan projeler ile gönüllülük esasına göre öğretmen adayı veya adayları toplum, sosyal sorumluluk, kültürel değerler, toplumsal liderlik, toplumsal sorunlara ilişkin farkındalık ve sorunların çözümüne yönelik girişimde bulunma ve toplumla ilgili sorunların çözümüne aktif katılım gibi kazanımlara ulaşmaktadırlar. Bunlara ek olarak THU dersi kapsamında gerçekleştirilen çalışmalarda sadece öğretmen adayı lehine olumlu kazanımlar elde edilmemekte süreçte yer alan diğer paydaşlar da çeşitli yarar ve kazanımlar sağlamaktadırlar (Furco, 1996). Aynı zamanda ders kapsamında yürütülebilecek farklı çeşitte faaliyet alanları ile öğretmen adaylarına, topluma hizmet uygulamalarına dâhil olabilecekleri geniş bir yelpazede seçenek sunulduğu görülmektedir. Böylece öğretmen adayları toplumu oluşturan sınırlı bir gruptan daha büyük ölçekli çalışmalara kadar farklı uygulamalara katılabilmekte ve yaşam içerisindeki farklı bireyler, konular ve çalışmalara dair bilgi sahibi olabilmektedir.

Benzeri görülmemiş bir salgına sebep olan koronavirüs hastalığı yaşamın her alanını etkilediği gibi eğitim alanını da olumsuz etkilemiş ve eğitimin devam ettirilebilmesi için acil önlemlerin alınmasını zorunlu kılmıştır. Bu kapsamında tüm eğitim kademelerinde olduğu gibi yükseköğretim kademesinde de yüz yüze eğitim faaliyetleri yerini çevrimiçi eğitim uygulamalarına bırakmıştır. Dolayısıyla hali hazırda yürütülen ders içerikleri çevrimiçi eğitim faaliyetlerine mümkün olan en iyi şekilde adapte edilerek güncellenmiştir. Bu durumda eğitim sisteminde yeni öğrenme ve uygulama fırsatlarının açığa çıkmasına neden olmuştur. Bu doğrultuda toplumsal ve kültürel yönden sosyal sorumluluk projeleri geliştirme amacıyla gönüllü ve toplum hizmeti projelerinden sahaya kadar çok çeşitli deneyimsel eğitim çabasını içeren "hizmet ederek öğrenme" (Furco, 1996) anlayışına odaklı THU dersi içeriğinin de pandemi sürecine uygun olacak şekilde revize edilmesi gerekmiştir.

Alan yazında THU dersi kapsamında yürütülen araştırmalar göz önüne alındığında bu çalışmaların; dersin birey ve toplum açısından kazandırdıklarına (Astin ve Sax, 1998; Ayvacı ve Akyıldız, 2009; Doolittle, 2007; Ibrahim, 2010; Lin vd., 2017; Reed vd., 2005; Paul vd., 2007; Türkel vd., 2021; York, 2016), toplum ve üniversite işbirliği açısından değerlendirilmesine (Beldağ vd., 2015), derse ilişkin görüş ve algılara (Acer vd., 2012; Atabey, 2021; Bender ve Jordaan, 2007; Elma vd., 2010; Kocadere ve Seferoğlu 2013; Uğurlu ve Kırıl, 2013; Topkaya vd., 2018); öğretmen adaylarının öz yeterlilik inanç düzeyleri ve sosyal becerilerine (Çetinkaya, 2018) ve Covid-19 pandemisinin üniversite öğrencilerinin THU dersi uygulama deneyimleri üzerindeki etkilerine (Kehl vd., 2022) odaklanıldığı belirlenmiştir. Covid-19 sürecinde gerçekleştirilen bu araştırma ile topluma hizmet uygulamalarına ilişkin farklı bir uygulama deneyimi paylaşılmasının alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu noktadan hareketle bu çalışmanın amacı; tüm dünyada eğitim sistemlerini etkileyen Covid-19 pandemisi sürecinde THU dersi kapsamında okul öncesi öğretmen adaylarının, ekonomik ve kolay ulaşılabılır materyaller aracılığıyla ailelerin çocukları ile evde oynayabilecekleri hareketli oyunlar planlaması ve bu oyunları hedef kitleye bir sosyal medya uygulaması ile ulaştırması sürecine ilişkin deneyimlerinin ortaya çıkarılıp incelenmesidir.

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Çalışmada bir grup okul öncesi öğretmen adayının, Covid-19 pandemisi sürecinde takip ettikleri THU dersi kapsamında yürüttükleri uygulama deneyimlerini incelemek amacıyla olgubilim deseni kullanılmıştır. Olgubilim çalışmaları, bir olguyla ilgili bireysel deneyimleri ya da kişisel algıları daha genel bir düzeye çekmeyi amaçlar (Creswell, 2007; Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Çalışma Grubu

Çalışma grubu, amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme ile belirlenmiştir. Çalışma grubuna, 2019-2020 eğitim öğretim yılı bahar döneminde Ege Bölgesi'nde yer alan bir devlet üniversitesinin Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitimi Lisans Programı'nda öğrenim gören, THU dersini araştırmacılar rehberliğinde takip eden ve gönüllük esasına göre çalışmaya katılmayı kabul eden 29 öğretmen adayı dahil edilmiştir.

Verilerin Toplanması

YÖK'ün, 13 Mart 2020 tarihinde yaptığı toplantıda, Türkiye'de uzaktan öğretim altyapısını sağlayan üniversitelerin 23 Mart 2020 tarihinden itibaren eğitim faaliyetlerini uzaktan yürütmesi kararının (YÖK, 2020) alınmasının ardından 23-27 Mart 2020 tarihlerinde araştırmacılar tarafından THU dersinin içeriği gözden geçirilerek uzaktan eğitim dâhilinde yeniden düzenlenmiştir. Yeni içerik doğrultusunda araştırmacılar tarafından "Topluma Hizmet Uygulamaları Dersi Değerlendirme Formu" hazırlanmış ve uzman görüşüne sunulmuştur. Ders, 30 Mart 2020 tarihinde yeni ders içeriği ile yürütülmeye başlanmış, 6-20 Nisan 2020 tarihinde aileler ve çocukların evde oynayabileceği hareketli oyunların tamamının planlanması, senkron olarak değerlendirilmesi, revize edilmesi ve gönderi için çekimler (fotoğraf ya da video) gerçekleştirilmiş, 21 Nisan 2020 tarihinde sosyal medya uygulaması üzerinden derse ilişkin "Evdeki Hareketli Dünyam" hesabı açılmış ve 21 Nisan-17 Mayıs 2020 tarihlerinde ders kapsamında hazırlanan etkinlikler gönderi olarak paylaşılmıştır. 11 Mayıs 2020 tarihinde de THU dersini takip eden ve araştırmaya gönüllü olarak katılan öğretmen adayları değerlendirme formlarını uzaktan eğitim portalı aracılığıyla araştırmacılara teslim etmişlerdir.

Çalışmada veri toplama aracı olarak kullanılan "Topluma Hizmet Uygulamaları Dersi Değerlendirme Formu" alan yazın taraması doğrultusunda araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur. Hazırlanan değerlendirme formu, okul öncesi eğitimi alanından üç uzmanın görüşüne sunulmuş ve uzmanların görüşleri doğrultusunda değerlendirme formuna son şekli verilmiştir. Topluma Hizmet Uygulamaları Dersi Değerlendirme Formu'nda, "Bu proje çalışması ile neler yaptım? Bu projede uygulanacak etkinlikleri planlarken nelere dikkat ettim? Bu projede uygulanacak etkinlikleri planlarken başarılı olduğum noktalar nelerdi? Bu proje çalışmasında güçlük çektiğim noktalar nelerdi? Proje çalışmasında neler öğrendim? Bu projenin mesleki gelişimime katkısı..." olmak üzere altı soru bulunmaktadır.

Verilerin Analizi

Çalışmada verilerin analizi, nitel veri analizi aşamaları doğrultusunda gerçekleştirilmiştir. Betimsel veri analizi sürecinde; elde edilen bulguların düzenlenmesi ve yorumlanması için öncelikle verilerin mantıklı ve anlaşılır bir şekilde betimlenmesi, neden-sonuç ilişkilerinin incelenerek birtakım sonuçlara ulaşılması ve belirlenen temaların anlamlandırılarak yorumlanması gerekmektedir (Yıldırım ve Şimsek, 2016).

Çalışmada temalar, değerlendirme formunda yer alan ölçütler doğrultusunda oluşturulmuştur. Bu doğrultuda elde edilen veriler, dikkat edilen noktalar, başarılı olunan noktalar, güçlük çekilen noktalar ile bireysel ve mesleki açıdan öğrendiklerim temaları altında kodlanmıştır. Verilerin kodlanmasında öğretmen adayları ÖA1, ÖA2 şeklinde kısaltılarak verilmiştir. Araştırmanın geçerliğini artırmak için öğretmen adaylarından gönüllü onam formu aracılığıyla katılımcı teyidi alınmıştır. Ayrıca verilerin raporlaştırılmasında öğretmen adaylarının ifadelerinden doğrudan alıntılar yapılarak görüşülen bireylerin görüşleri doğru bir biçimde yansıtılmaya çalışılmış ve çalışma süreci ile bu süreçte yapılan işlemler ayrıntılı bir şekilde betimlenmiştir.

Araştırmacılar tarafından açık uçlu sorulara verilen yanıtlar ayrı ayrı incelenmiş ve kodlanmıştır. Bu kodlara göre "görüş ayrılığı ve görüş birliği" olan noktalar üzerinde durularak gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Çalışmada, güvenilirlik hesaplaması için Miles ve Huberman'a (1994) ait güvenilirlik formülünden yararlanılmıştır. Bu doğrultuda araştırmanın güvenilirliği .94 olarak hesaplanmıştır. Güvenirlik hesaplarının .70'in üzerinde çıkması, araştırma için güvenilir kabul edilmektedir (Miles ve Huberman, 1994). Ayrıca başka araştırmacıların talep etmesi ya da başka araştırmalar ile karşılaştırma yapmak amacıyla ham verilerin saklanması yoluyla dış güvenilirlik artırılmaya çalışılmıştır.

BULGULAR

Çalışma bulguları, dikkat edilen noktalar, başarılı olunan noktalar ve güçlük çekilen noktalar ile bireysel ve mesleki açıdan öğrendiklerim temaları altında sunulmuştur.

Tablo 1: Dikkat Edilen Noktalar Teması

Temalar	Frekans
Eğlenceli	19
Ekonomik ve kolay ulaşılabilir	15
Dikkat çekici	7
Eğitici	3
Çocukların yaş ve gelişim özelliklerine uygun	25
Ebeveynler tarafından anlaşılabilir	6

Tablo 1’de sunulan dikkat edilen noktalar teması altında; etkinlik planlama ve materyal seçimi açılarından öğretmen adaylarından 19’unun eğlenceli olmasına, 15’inin ekonomik ve kolay ulaşılabilir olmasına, 7’sinin dikkat çekici olmasına, 3’ünün eğitici olmasına, 25’inin çocukların yaş ve gelişim özelliklerine uygun olmasına ve 6’sının ise ebeveynler tarafından anlaşılabilir olmasına dikkat ettikleri belirlenmiştir.

Öğretmen adaylarının ifadeleri incelendiğinde eğlenceli etkinlik planlama temasına ilişkin olarak öğretmen adayları “Etkinlikleri planlarken çocukların eğlenebileceği, ilgiyle takip edebilecekleri ve aynı zamanda ulaşılmak istenen kazanımları edinmelerini sağlamalarına dikkat ettim.” (ÖA9). “Projede uygulanacak etkinlikleri planlarken öncelikle dikkat ettiğim husus çocuklara yönelik olması onların anlayabilmesi için açık, anlaşılır, eğlenceli, dikkat çekici ve eğitici olmasıydı” (ÖA15) ifade etmişlerdir.

Etkinliklerde kullanılan materyallerin ekonomik ve kolay ulaşılabilir olması durumuna ilişkin olarak öğretmen adayı (ÖA1) “Materyallerin kolay ulaşılabilir ya da farklı nesnelere kullanılarak hazırlanabilir olmasına dikkat ettim.” “Etkinlikte ekonomik ve ev ortamında kolaylıkla bulacakları materyaller seçmeye dikkat ettim.” (ÖA3) ifadelerine yer vermişlerdir.

Öğretmen adayları dikkat çekici olması kategorisinde, “Kullandığım materyallerle çocukların dikkatlerini ve ilgilerini çekmeye çalıştım” (ÖA29), eğitici olma kategorisinde, “Çocuklar evde olsalar bile onlar için eğitici ve eğlendirici bir etkinlik hazırlamaya dikkat etmeye çalıştım” (ÖA18), Çocukların yaş ve gelişim özelliklerine uygun olması kategorisi altında ise “Farklı yaş gruplarını ve gelişim özelliklerini dikkate alıp kazanım ve göstergeleri bu düzeylere göre sınıflandırdım” (ÖA12) ve “Etkinliklerini planlarken ilk olarak çocukların gelişim özelliklerine uygun mu, yaş gruplarına uygun mu diye düşünerek etkinlikleri planlamaya çalıştım” (ÖA7) ifadelerini kullanmışlardır.

Ebeveynler tarafından anlaşılabilir olması teması altında ise öğretmen adaylarının “Etkinlikleri planlarken kolay anlaşılabilir, dikkat çekici, eğlenceli ve eğitici olmasına dikkat ettim.” (ÖA2) “Etkinlikleri hazırlarken ebeveynlerin anlayabileceği bir şekilde hazırlamaya dikkat ettim.” (ÖA21) şeklinde ifadelerine rastlanmıştır.

Tablo 2: Başarılı Olunan Noktalar Teması

Temalar	Frekans
Yaratıcı ve eğlenceli fikirler üretme	12
Sorumluluklarını yerine getirme	3
İşbirliği içinde çalışma	2
Etkili öğrenme süreçleri planlama	18

Tablo 2 incelendiğinde, başarılı olunan noktalar teması altında öğretmen adaylarının, 12’sinin yaratıcı ve eğlenceli fikirler üretme, 3’ünün sorumluluk alma ve yerine getirme, 2’sinin iş birliği içinde çalışma ve 18’inin etkili öğrenme süreçleri planlama boyutlarında kendilerini başarılı buldukları görülmektedir.

Öğretmen adaylarının ifadeleri başarılı olunan noktalar teması adı altında incelendiğinde; adayların kendilerini yaratıcı ve eğlenceli fikirler üretme teması altında, “Etkinlikleri planlarken etkinliğin çocuklar için öğretici etkinlik olması için yaratıcı fikirler verme ve oluşturmada kendimi geliştirdiğimi ve yaratıcılığımı geliştirmede başarılı olduğumu düşünüyorum (ÖA10)”, sorumluluklarını yerine getirme teması altında, “Kısacası bu süreci güzel yönlendirebildiğimi ve üzerime düşen görevleri başardığımı düşünüyorum (ÖA17)”, iş birliği içinde çalışma teması altında, “Grup arkadaşım ile ortaklaşa iş bölümünü iyi yaptığımı ve üzerime düşen sorumlulukları yerine başarılı bir şekilde getirdiğimi düşünüyorum (ÖA15)” etkili öğrenme süreçleri planlama teması altında, “Etkinliklerde dikkat edilecek noktaların neler olduğunu bilerekten, öğrenme sürecinde gösterilecek göstergelerin seçiminde nasıl ilerleyeceğimi öğrenip öğrenme sürecini yazarken başarı gösterdiğimi düşünüyorum” (ÖA1) ve “Özellikle kazanım-göstergeleri sürece dâhil etmede gelişme kaydettim ve planlama yaparken izlemem gereken yolu kafamda tasarlamakta son derece başarılı olmaya doğru yol kat ettim (ÖA23)” şeklinde ifade ettikleri belirlenmiştir.

Tablo 3: Güçlük Çekilen Noktalar Teması

Temalar	Frekans
Güçlük yaşadığını belirtmeyen	8
İşbirliği içinde çalışma	1
İletişim kurma	2
Yaratıcı olma	2
Teknolojik olanaklar	3
Farklı yaş gruplarına hitap etme	13

Güçlük çekilen noktalar teması altında öğretmen adaylarından 1’inin iş birliği içinde çalışma, 2’sinin iletişim kurma ve yaratıcı olma, 3’ünün teknolojik olanaklar ve 13’ünün farklı yaş gruplarına hitap eden etkinlik içerikleri planlama konularında güçlük çektiklerini ifade ettikleri, 8 öğretmen adayının ise güçlük yaşamadığını belirttiği tespit edilmiştir.

Öğretmen adaylarının ifadeleri incelendiğinde; işbirliği içinde çalışma teması altında “Uzaktan eğitimde olduğumuz için grup arkadaşım ile iş birliği yapmak zordu (ÖA20), iletişim teması altında “Etkinlik uygulamalarında en güçlük

çektığım konu arkadaşşıma ulaşabilmektir. Herkesin şu dönemde belirli zorlukları ve sorumlulukları olduğu için birbirimize çok zor ve geç dönüş sağlıyorduk yani bana göre böyleydi (ÖA26)”, teknolojik olanaklar teması altında “Etkinliğimizin videosunu çekerken telefonumla ilgili zorluklar yaşadım. Etkinlikte genel olarak teknolojik imkânlar konusunda sıkıntılar yaşadım diyebilirim (ÖA22)”, yaratıcı olma teması altında “Evde uygulanacak etkinlikler için farklı fikirler oluşturmada güçlük yaşadım (ÖA4)”, farklı yaş gruplarına hitap etme teması altında “Evlerde imkânlar kısıtlı olduğundan hangisiyle yapsam, neleri eklesem daha çok dikkat çekerdi bunları düşündüm. Çocukların gelişimleri fark gözettiğinden yaş gruplarına göre lazım olduğunda mesafe gibi ölçüleri ayarlamalarda yardım gerekiyordu (ÖA5) ve “Etkinlikleri farklı yaşta çocuklara göre nasıl hazırlayabilirim diye zorlandım (ÖA27)” şeklinde ifade ettikleri belirlenmiştir.

Tablo 4: Bireysel Açıdan Öğrendiklerim Teması

Temalar	Frekans
Eğlenerek öğrenme	12
Kendini iyi hissetme	18

Tablo 4’e göre THU dersi kapsamında yürütülen çalışmada 12 öğretmen adayının bireysel açıdan öğrendiklerim teması altında eğlenerek öğrenmeden, 18 öğretmen adayının ise kendilerini iyi hissetmeden bahsettikleri belirlenmiştir.

Eğlenerek öğrenme teması altında öğretmen adaylarının kendilerini “Eğlenerek öğrenme ve kendini iyi hissetme teması altında “Etkinlik ve materyalleri hazırlarken keyif aldım (ÖA28)”, “Bu projenin en çok instagrama içerik hazırlama aşamasından keyif aldım. Nedeni ise eğitime engel olabilecek hiçbir şeyin olmadığını gördüm. Çocuklar için her daim iyi şeyler yapmaya çalışmak bana çok keyif verdi. Evlerimizden oturarak dahi olsa bir şekilde onlara ve ailelerine fayda sağlayabilmek beni mutlu etti ve eğlendirdi (ÖA21)” şeklinde ifade ettikleri tespit edilmiştir.

Kendini iyi hissetme teması altında ise öğretmen adaylarının, “Farklı bir platformda kendimi ifade edebilmek, bana iyi hissettirdi. Ayrıca daha önceden “ben nasıl yapacağım” diye düşünürken proje sonrasında “ben yapabilirim” diye düşündüm. Bu da bana iyi hissettirdi (ÖA11)”, “Etkinlik içeriğine yönelik planı hazırladıktan sonra materyalleri hazırlamak, kesmek, yapıştırmak, üretmek, deneyimlemek ve en sonunda etkinliği uygulamak bizzat yaşamak keyif vericiydi (ÖA22)” şeklinde ifade ettikleri belirlenmiştir.

Tablo 5: Mesleki Açıdan Öğrendiklerim Teması

Temalar	Frekans
Nitelikli zaman geçirme konusunda aileyi yönlendirebilme	17
Materyallerin oyun aracı olma potansiyeli	12

Tablo 5’ bakıldığında mesleki açıdan öğrendiklerim başlığında 17 öğretmen adayı, doğal afetlerin doğurduğu sonuçlar veya Covid-19 gibi salgın hastalıklara bağlı oluşabilecek pandemi koşullarından kaynaklı olarak eğitim öğretime ara verilmesi ya da uzaktan eğitime geçilmesi gibi durumlarda ebeveynleri çocuklarıyla evde nitelikli zaman geçirme ile ilgili yönlendirebilme hakkında beceri kazandıklarını ifade etmişlerdir. Aynı zamanda 12 öğretmen adayının çevrede bulunan materyallerin bir oyun aracı olma potansiyelini keşfetmelerinin mesleki yaşamlarını kolaylaştırıcı bir etkisinin olduğunu düşündükleri tespit edilmiştir.

Nitelikli zaman geçirme ile ilgili aileyi yönlendirebilme teması altında öğretmen adaylarının kendilerini “Etkinliğin materyallerinin de evlerde kolayca bulunabilir olması, etkinliğin aileler tarafından uygulanabilirliğini arttırmış oldu. Böylece ben de aileleri çocuklarıyla zaman geçirme konusunda bilgilendirebileceğimi fark ettim (ÖA24)”, “Aileleri çocuklarıyla evde kaliteli zaman geçirme konusunda nasıl yönlendireceğimi anladım (ÖA12)” şeklinde ifade ettikleri belirlenmiştir.

Öğretmen adaylarının materyallerin oyun aracı olma potansiyeli teması altında, “Bu proje çalışmasında ev ortamında da kolaylıkla uygulanabilecek ve evde kolaylıkla hazırlanan materyallerden oluşan etkinliklerinde olabileceğini öğrendim. Az materyalle etkinlik yapmayı ve günlük hayatta kullandığımız materyalleri etkili bir şekilde etkinlikte kullanabileceğimi öğrendim (ÖA3)” ile “Meslek hayatımda çok yönlü düşünmeme daha yaratıcı fikirlerle öğrencilerimin gelişimine faydalı güzel etkinlikler yaparak başarılı bir öğretmen olmama katkı sağlayacağını düşünüyorum. Ayrıca materyalleri çeşitlendirerek kolayca ulaşabilecek materyaller seçtim bu da çevredeki birçok şeyin materyal olarak kullanılabileceğini görmemi sağladı (ÖA16)” ifadelerine yer verdikleri tespit edilmiştir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Covid-19 pandemisi sürecinde THU dersi kapsamında okul öncesi öğretmen adaylarının kolay ulaşılabilir ve ekonomik materyaller aracılığı ile evde ailelerin çocukları ile birlikte oynayabilecekleri hareketli oyunları planlaması ve bu oyunları hedef kitleye bir sosyal medya uygulaması ile ulaştırması sürecine dair deneyimlerinin ortaya çıkarılıp incelenmesinin amaçlandığı çalışmanın sonucunda, öğretmen adaylarının dikkat edilen noktalar, başarılı olunan noktalar ve güçlük çekilen noktalar ile bireysel ve mesleki açıdan öğrendiklerim temalarına ilişkin görüşlerine ulaşılmıştır. Dikkat edilen noktalar boyutunda öğretmen adayları, THU dersi kapsamında çocukların yaş ve gelişim özelliklerine uygun, kolay ulaşılabilir ve ekonomik materyallerin kullanıldığı, eğlenceli etkinlikler planlamaya

odaklandıklarını belirtmişlerdir. Bununla birlikte çalışmada öğretmen adaylarının, etkili öğrenme süreçleri planlama, yaratıcı ve eğlenceli fikirler üretme, işbirliği içinde çalışma boyutlarında kendilerini başarılı hissettikleri ancak bazı öğretmen adaylarının farklı yaş gruplarına yönelik etkinlik tasarlama konusunda güçlük yaşadığı tespit edilmiştir. Bireysel ve mesleki açıdan öğrendiklerim boyutlarında ise öğretmen adayları, kendilerini iyi hissettiklerini ve nitelikli zaman geçirme ile ilgili aileyi yönlendirebileceklerine inandıklarını ifade etmişlerdir.

İlgili alan yazın incelendiğinde; YÖK tarafından önerilen THU dersi yönergesine (2011) göre dersin toplumun sorunlarına karşı duyarlı olmayı, sorunlara yönelik projeler üretmeyi, süreçte aktif olmayı, işbirliği içinde çalışmayı, iletişim ile yaratıcı düşünme becerileri kazanmayı ve öz değerlendirme becerisi geliştirmeyi hedeflediği görülmektedir. Bununla birlikte konu ile ilgili yapılan araştırmalarda THU dersinin; öğretmen adaylarının mesleki ve kişisel gelişimlerine olumlu yönde katkı sağladığını göstermektedir (Beldağ vd., 2015; Chambers ve Lavery; 2012). Örneğin; Gürol ve Özercan (2010), Erkan, Uludağ ve Burçak'ın (2012) araştırmalarında, THU dersini takip eden öğretmen adaylarının kişisel gelişimlerinin olumlu yönde etkilendiği bulgusuna yer verilmiştir. Dinçer ve diğerleri (2011) tarafından yapılan çalışmada ise dersin, okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının mesleki gelişimlerine katkısının olduğu ve özel alan bilgilerini desteklediği sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde Küçüköğlü, Ozan ve Taşgın'ın (2016) araştırmasında öğretmen adayları THU dersinin; akademik, mesleki, sosyal ve duygusal gelişimleri açısından kendilerine önemli katkı sağladığını belirtmişlerdir. Bununla birlikte bu dersin öğretmen adaylarına; etkili iletişim, öz değerlendirme, sorun çözme ve kendine güven duyma gibi boyutlarda katkı sağladığını belirleyen (Çoban vd., 2010; Gökçe, 2011) çalışmalara da rastlanmıştır. Gönüllülük çalışmaları; bireyin kendini iyi hissetmesine, kendine güvenmesine ve kendi hakkında daha olumlu bir bakış açısına sahip olmasına katkı sağlamaktadır (Clary ve Snyder, 1999; Tülüce, 2014). Bu doğrultuda araştırmada ders kapsamında gerçekleştirilen çalışmalarda öğretmen adaylarının başarılı olma, mutlu olma ve işe yaradığını hissetme duygularını yaşamalarının kendini iyi hissetme ve kendine güven duygusunu olumlu yönde desteklemiş olabileceği söylenebilir.

THU dersi, öğretmen adayının mesleki alanı ile bağlantılı olarak öğrenme hedefleri ve fırsatlarını ortaya koyan çalışmalarla toplumsal duyarlılık geliştirmesi ve bu şekilde mesleki açıdan gelişim göstermesi bakımından da önemlidir (Küçüköğlü ve Çoşkun, 2012). Kehl ve diğerleri (2022) çalışmalarında pandeminin üniversite öğrencilerinin THU dersi uygulamalarına dair memnuniyetlerini etkileme durumlarını incelemişler; küresel salgından kaynaklı zorluklara rağmen hizmet ederek öğrenme deneyimiyle ilgili öğrencilerin kişisel ve profesyonel gelişimlerinin devam ettiği belirlenmiştir. Bu bağlamda, bu çalışmada da öğretmen adaylarının araştırma sürecinde elde ettikleri deneyimler doğrultusunda Covid-19 gibi salgın hastalıklara bağlı oluşabilecek pandemi koşulları veya doğal afetlerin doğurduğu sonuçlardan kaynaklı eğitim öğretime ara verilmesi ya da uzaktan eğitime geçilmesi gibi durumlarda aile ve çocuğa destek olma konusunda farkındalık geliştirdikleri ve bu anlamda zorlu durumlarla karşılaştığında esnek olma ve var olan duruma adapte olarak üstesinden gelme boyutlarında kendilerine güven duydukları söylenebilir.

Her araştırmada olduğu gibi bu çalışmanın da sınırlılıkları bulunmaktadır. Çalışma, 29 öğretmen adayı ile gerçekleştirilmiştir. Daha sonraki çalışmaların Türkiye'deki diğer eğitim fakülteleri veya bölümlerinde öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarını kapsayacak şekilde daha geniş bir çalışma grubu ile yapılmasının konunun derinlemesine incelenmesi açısından faydalı olacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte çalışmada sadece araştırmacılar tarafından geliştirilen değerlendirme formu aracılığıyla veri toplanması da bu araştırmanın sınırlılıklarındandır. Konu ile ilgili yapılacak çalışmalarda verilerin güvenilirliğini artırılması amacıyla farklı veri toplama tekniklerinin bir arada kullanılması önerilebilir. Ayrıca öğretmen adaylarından yansıtıcı günlük tutmaları istenebilir. Yansıtıcı günlüklerin süreç boyunca tutulması sürecin tamamı (başlangıç, gelişme ve sonuç) hakkında bilgi sahibi olma açısından daha yararlı olacaktır. THU dersi kapsamında toplum yararına yürütülen projelerin görünürlüğünü artırabilmek amacıyla farklı platformlarda yaygınlaştırılması da sağlanabilir.

KAYNAKÇA

- Acer, D., Şen, M., & Ergül, A. (2012). A study on the viewpoints of preschool teacher candidates on "Community Service" course. *Ankara University, Journal of Faculty of Educational Sciences*, 45(2), 205-229.
- Alliance for Service Learning in Education Reform, "Standards of Quality for School-Based Service Learning" (1993). Service Learning, General. Paper 4. <http://digitalcommons.unomaha.edu/slceslgen/4>
- Astin, A. W., & Sax, L. J. (1998). How undergraduates are affected by service participation. *Service participation*, 39(3), 251.
- Atabey, D. (2021). COVID-19 from the perspective of preschool prospective teachers: What can we do for children? *International Journal on Social and Education Sciences*, 3(1), 82-94. <https://doi.org/10.46328/ijonses.76>
- Ayvacı, H. Ş., & Akyıldız, S. (2009). Topluma hizmet uygulamaları dersinin bireye ve topluma kazandırdıkları ve toplumun beklentileri. *Milli Eğitim Dergisi*, 39(184), 102-119.

- Beldağ, A., Yaylacı, A. F., Gök, E., & İpek, C. (2015). Topluma hizmet uygulamaları dersinin üniversite-toplum işbirliği açısından değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(2), 161-178.
- Bender, G., & Jordaan, R. (2007). Student perceptions and attitudes about community service-learning in the teacher training curriculum. *South African Journal of Education*, 27, 651-634.
- Coşkun, H. (2011). *Topluma hizmet uygulamaları*. Anı.
- Çetinkaya, M. (2018). Topluma hizmet uygulamaları etkinliklerinin öğretmen adaylarının sosyal becerileri ve öz yeterlik inanç düzeylerine etkisi. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 8(3), 623-635.
- Dinçer, Ç., Ergül, A., Şen, M. & Çabuk, B. (2011). Bir topluma hizmet uygulaması örneği: Haydi kavram oyuncaklarıyla oynayalım. *Kastamonu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19 (1), 19-38.
- Doolittle, A. L. (2006). *Service-learning outcomes at a faith-based institution of higher education* [Doctoral dissertation, University of Louisville]. Electronic Theses and Dissertations. Paper 366. <https://doi.org/10.18297/etd/366>
- Dumas, C. (2002). Community-based service-learning: Does it have a role in management education? *International Journal of Value-Based Management* 15, 249–264. <https://doi.org/10.1023/A:1020198225165>
- Elma, C., Kesten, A., Kıroğlu K., Uzun, E. M., Dicle, A. N., & Palavan, Ö. (2010). Öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersine ilişkin algıları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 2(2), 231-252.
- Furco, A. (1996). *Service-learning: A balanced approach to experiential education*. <https://digitalcommons.unomaha.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1104&context=slceslgen>
- Ibrahim, M. (2010). The use of community based learning in educating college students in Midwestern USA. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 2(2), 392-396.
- Kehl, L., Patil, U., Tagorda, M., & Nelson-Hurwitz, D.C. (2022). The impacts of the Covid-19 pandemic on service-learning experiences among undergraduate public health students in Hawai'i. *Frontiers Public Health*, 10, 1-9. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2022.771844>
- Kocadere, S. A., & Seferoğlu, S. S. (2013). Topluma hizmet uygulamaları dersinin işleniş: Uygulama örnekleri ve sürece ilişkin öğrenci görüşlerinin değerlendirilmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(34), 75-89.
- Lin, P. M., Kim, Y., Qiu, H., & Ren, L. (2017). Experiential learning in hospitality education through a service-learning project. *Journal of Hospitality & Tourism Education*, 29(2), 71-81.
- Miles, M. B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Sage.
- Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme Genel Müdürlüğü (MEB). (2006). Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri. https://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_12/13161921_YYretmenlik_MesleYi_Genel__YETERLYKLERi_onaylanan.pdf
- Moser, J. M. (2005). The power of linking service to learning. *Tech Directions*, 64(7), 18.
- Reed, V. A., Jernstedt, G. C., Hawley, J. K., Reber, E. S., & DuBois, C. A. (2005). Effects of a small-scale, very short-term service-learning experience on college students. *Journal of Adolescence*, 28(3), 359-368. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2004.08.003>
- Topkaya, Y., Tangülü, Z., & Coskun, K. (2018). Social studies prospective teachers' views on community service practicum course. *Educational Policy Analysis and Strategic Research*, 13(1), 81-91.
- Türkel, S., Uzunoğlu, E., & Ünsal, P. U. (2021). Assessing service-learning approach: Semantic meanings of learning outcomes and student experiences. *Ankara Üniversitesi İlefler Dergisi*, (2021 Özel Sayı: 2. Uluslararası Dijital Çağda İletişim Sempozyumu, Süreklilikler ve Kesintiler: Kùltürler, Pazarlar ve Siyaset), 33-68.
- Uğurlu, Z., & Kırall, E. (2013). Öğretmen adaylarının topluma hizmet uygulamaları dersinin işleyiş süreci ve kazanımlarına ilişkin görüşleri. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(1), 59-93.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8.baskı). Seçkin.
- York, T. T. (2016). Exploring service-learning outcomes and experiences for low-income, first-generation college students: A mixed methods approach. *The International Journal of Research on Service-Learning and Community Engagement*, 4(1), 309-342.

Yükseköğretim Kurulu (YÖK) (2011). Topluma hizmet uygulamaları dersi yönergesi. <https://egitim.cumhuriyet.edu.tr/userfiles/file/EgitimFakultesi/thu/thuy.pdf>

Yükseköğretim Kurulu (YÖK). (2018a). *Öğretmen yetiştirme lisans programları*. https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Yeni-Ogretmen-Yetistirme-Lisans-Programlari/AA_Sunus_%20Onsoz_Uygulama_Yonergesi.pdf

Yükseköğretim Kurulu (YÖK) (2018b). *Okul öncesi öğretmenliği lisans programı*. https://www.yok.gov.tr/Documents/Kurumsal/egitim_ogretim_dairesi/Yeni-Ogretmen-Yetistirme-Lisans-Programlari/Okul_Oncesi_Ogretmenligi_Lisans_Programi.pdf

Yükseköğretim Kurulu (YÖK) (2020). Basın açıklaması. <https://covid19.yok.gov.tr/Documents/alinan-kararlar/03-uzaktan-egitime-iliskin-alinan-karar.pdf>.